

Alastair Reynolds
APREIŠKIMŲ ERDVĖ,
PIRMA KNYGA

Mokslinis fantastinis romanas

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS!!!

Prieš milijoną metų grandiozinė katastrofa sunaikino amarantinų civilizaciją. Ši problema itin domina mokslininką Deną Silvestį, vienintelį žmogų, kuris pabuvojo Laskajo Miglyne ir liko gyvas. Norėdamas trūks plyš išsiaiškinti, kodėl žuvo amarantinai, Denas, padedamas savo mirusio tėvo kompiuterinės šmėklos-simuliacijos, sutinka bendradarbiauti su ultromis, kosminiais klajūnais kiborgais, užgrobisiais žvaigždėlaivį "Begalybės nostalgija".

"Neabejotinai geriausia metų mokslinės fantastikos knyga."

PUBLISHERS WEEKLY

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
333 tomas. Serija įkurta 1990m.

Alastair Reynolds
REVELATION SPACE

New York, Ace books, 2002

Copyright © by Alastair Reynolds, 2000

Cover art copyright © by Michael Whelan, 1983

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2005
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

1

Mantelio sektorius, Šiaurės Nekhebetas, Resurgamas, Povo Deltos sistema, 2551-iejai

Artėjo pasiutėjis.

Silvestis stovėjo kasinėjimų aikštelės pakraštyje ir svarstė, ar po nakties bus matyti bent menkiausi jo darbų rezultatai. Archeologinę kasinėjimų vietą sudarė daugybė gilių kvadratinų šachtų, kurias atskyrė žemių ruožai - klasikiniai Vylerio gardeliai. Vertikalių dešimtis metrų gylio siekiančių tunelių sienas dengė koferdamas - permatoma, iš hiperdeimanto išlieta, nepralaidi vandeniui užtvara. Lakštus slėgė milijonai geologinių sluoksnių metų. Visgi užtektų vienos nuožmesnės smėlio audros, kad šachtos būtų užverstos kone iki viršaus.

- Gavome patvirtinimus, sere, - pranešė vienas jo komandos narių, išlindęs iš pirmojo, prie žemės prigludusio, visureigio. Žmogaus balsą prislopino respiratorius. - Kiuvjė ką tik perdavė, jog Šiaurės Nekhebeto sausumos masyve

numatomos itin prastos oro sąlygos. Visos lauke dirbančios grupės raginamos grįžti į artimiausią bazę.

- Vadinasi, mes turėtume susikrauti daiktus ir sprukti atgal į Mantelį?

- Audra bus arši, sere. - Nenustygdamas vietoje vyriškis pasikėlė striukės apykaklę. - Ar įsakyti pradėti visuotinę evakuaciją?

Silvestis nužvelgė kasinėjimų teritoriją. Kiekvienos šachtos šonus nutvieskė aplink atviras ertmes išdėlioti prožektoriai. Šiose platumose Povas niekada nepakildavo pakankamai aukštai, kad parūpintų užtektinai šviesos; dabar, slinkdamas link horizonto, pasislėpęs už milžiniškų dulkių verpetų, jis tepriminė rūdžių spalvos dėmelę išskydusiais kontūrais. Netrukus pasirodys dulkių šėtonai, atrūksiantys Pterostepėmis nelyginant per daug prisukti žaisliniai giroskopai. Įkandin visu pajėgumu užgrius uraganas, įgaunantis juodo priekalo formą.

- Ne, - atsakė jis. - Mums nebūtina išvykti. Čia negresia jokie pavojai - nežinau, ar pastebėjai, bet aplinkiniai akmens luitai nesudūlėję. Jei audra pernelyg įsisiautės, mes pasislėpsime visureigiuose.

Žmogus nukreipė akis į uolas, palingavo gal-

va tarsi negalėdamas patikėti savo ausimis.

- Sere, Kiuvjė pataria slėptis nuo atšiaurių oro sąlygų tik vieną ar porą kartų per metus - tokio rimto perspėjimo dar nebuvo girdėję.

- Kalbėk už save. - Silvestis pamatė, kaip vyriškis nesąmoningai dėbtelėjo jam į akis ir susigėdęs vėl įsistebeilijo sau po kojomis. - Paklausyk manęs. Mes neturime teisės palikti radimvietę. Ar supranti, ką sakau?

Pašnekovas atsigrėžė į šachtas.

- Angas galima uždengti, sere. Vidun nuleisime radijo švyturėlius. Net jei dulkės užklos visus tunelius, mes čia sugrįšime ir pratęsimė darbus. - Už akinių, kurie apsaugojo nuo dulkių, slypinčiose žmogaus akyse nušvito paklaidkės, maldingas žvilgsnis. - Vėliau virš aikštelės suręsimė kupolą. Argi tai nebūtų geriau, sere, nei rizikuoti žmonių gyvybėmis bei įrengimais?

Silvestis žengtelėjo prie žmogaus priversdamas šį atsitraukti atatupstą link artimiausios šachtos.

- Štai ką tu padarysi. Pranešk visoms komandoms, kad jos darbuotųsi toliau. Nebent aš suteikčiau leidimą atsipūsti. Nenoriu girdėti jokių kalbų apie sugrįžimą į Mantelį. Kol kas suneškite į visureigius pačius jautriausius inst-

rumentus. Aišku?

- O kaipgi žmonės, sere?

- Žmonės darys tai, dėl ko čia atkeliavo. Kask.

Silvestis nudelbė pašnekovą priekaištingu žvilgsniu tarytum siūlydamas nepaklusti jo nurodymams, tačiau po ilgų dvejonų akimirku vyriškis apsisuko ant kulno ir nudriuokė per kasinėjimų teritoriją, lengvu, patirties nestokojančio žmogaus žingsniu nardydamas tarp tunelių angų. Sustiprėjus vėjui, švelniai virptelėjo trapūs vaizdą perduodantys gravitometrai, kurie, stovėdami aplink šachtas, priminė patrankas su nukreiptais žemyn vamzdžiais.

Minutę luktelėjęs Silvestis patraukė jam iš paskos, bet neilgai trukus pasuko į šoną ir nu drožė iki centrinės kasinėjimų vietos, kur keturios šachtos buvo sujungtos į vieną didelę duobę - tiek jos skersmuo, tiek gylis siekė trisdešimt metrų. Silvestis paskubomis ėmė leisti kopėčiomis, pritvirtintomis prie daubos sienos. Per pastarąsias kelias savaites tomis kopėčiomis tiek sykių kursavo aukštyn žemyn, jog dabar labiau neramino ne galvos svaigulys, o pranykęs jo pojūtis. Slinkdamas palei koferdamą Silvestis leidosi pro suslėgtą geologinį laikmetį. Nuo įvykio praėjo devyni šimtai tūks-

tančių metų. Didžiąją sluoksnių dalį sudarė niekada netirpstantis Resurgamo subpoliari-nėms platumoms būdingas amžinasis įšalas. Šiek tiek giliau slūgsojo regolitas, po kuriuo glūdėjo plauko plonumo juoda patį įvykį me-nanti linija - sudegusių miškų pelenai.

Duobės apačioje siaurėjantys laipteliai vedė žemyn į gelmę, nutolusią nuo paviršiaus per keturiasdešimt metrų. Norint išsklaidyti prie-blandą, prisireikė papildomų prožektorių. Ankštoje erdvėje kunkuliavo darbas. Giliai po žeme nebuvo įmanoma pajusti nė menkausio vėjo dvelksmo. Archeologai triūsė tylėdami, tik protarpiais apsikeisdami vienu kitu žodeliu; jie klūpėjo ant kilimėlių ir krapštė dirvą su įran-kiais, panašiais į chirurginius instrumentus. Komandai priklausė ir trys studentai iš Kiuvjė - visi gimę Resurgame. Jų užnugaryje kėpsojo nurodymų laukiantis mechaninis patarnauto-jas. Mašinos pravertė ankstyvosiose kasinėji-mų stadijose, tačiau pagrindinių darbų joms niekas nesiruošė patikėti. Netoli grupelės sė-dėjo moteris, ant kelių pasidėjusi delninuką - šio ekrane žvilgėjo diagrama, rodanti, kaip vystėsi amarantinų kaukolės. Pastebėjusi Sil-vestį, kuris nulipo apačion labai tyliai, ji krūp-telėjo, užvožė kompiuterio dangtelį ir atsistojo.

Moteris vilkėjo milinę, ant jos kaktos krito juodų plaukų kirpčiukai, įgavę geometrinių figūrų pavidalus.

- Ką gi, tu neklydai, - pratarė ji. - Kad ir kas tai būtų, jis - milžiniškas. Maža to, stebėtina gerai išsilaikęs.

- Turi kokių nors teorijų, Paskale?

- Juk tai tavo sritis, ar ne? Aš čia atvykau tik tam, kad kurpčiau reportažus. - Paskalė Diubua, jauna žurnalistė iš Kiuvjė, nuo pat pradžių rašė apie kasinėjimus, neretai purvindavosi rankas kartu su tikrais archeologais, mokėsi jų žargono. - Tačiau tie kūnai siaubingi. Nors žinau, jog tai nežmogiškos būtybės, man regis, tarsi galėčiau pajusti jų skausmą.

Vienoje duobės pusėje, laiptų apačioje, jie atrausė dvi akmenis luitais išklotas kapavietes. Laidojimo patalpos glūdėjo po žeme devynis šimtus tūkstančių metų - mažų mažiausiai, - jos atrodė beveik nepalietos, o viduje tūnantys kaulai anatominiu požiūriu nedaug kuo tarpusavyje skyrėsi. Atsitiktinis, patyrusių antropologų gretoms nepriklausantis žiūrovas galėtų palaikyti tipiškus amarantinų skeletus žmonių palaikais, nes tie padarai - dvikojai su keturiomis galūnėmis, savo sudėjimu, kaulų struktūra, kaukolės apimtimi panašūs į žmo-

giškas būtybes. Jutimo, kvėpavimo, bendravimui skirti organai irgi buvo išdėstyti analogiškose padėtyse. Antra vertus, abiejų amarantinų kaukolės atrodė pailgos kaip paukščių, su kranialiniu gūbriu, kyšančiu tarp talpių aki-duobių, nutįsusi iki pat viršutinio snapo formos žandikaulio. Šen bei ten kaulus dengė tamsių išdžiūvusių audinių skaidulos, dėl kurių persikreipę kūnai, rodė, spinduliavo agonišką kančią. Amarantinai neturėjo nieko bendra su įprastomis fosilijomis: mineralizacijos procesas nė nebuvo prasidėjęs, o kapavietėse archeologai teaptiko kaulus ir vieną kitą artefaktą, su kuriais negyvėlius palaidojo.

- Galbūt, - tarė Silvestis ištiesdamas ranką ir paliesdamas vieną kaukolę, - kažkas norėjo, jog mes taip galvotume.

- Ne, - paprieštaravo Paskalė. - Kūnus deformavo džiūstantys audiniai.

- Nebent juos palaidojo tokiomis pozomis.

Per pirštines, kurios į pirštų galiukus perduodavo lytėjimo informaciją, užčiuopdamas kaukolę jis prisiminė Bedugnės miesto aukštybėse iškilusį geltonąjį kambarį, ant kurio sienų pūkavosi metano ledynų akvatintos. Tarp svečių zujo livrėjas vilkintys, saldumynus ir taureles su likeriu nešiojantys patarnautojai; po orna-

mentais išpuoštomis lubomis kabojo spalvingos krepo portjeros; ore spindėjo anuomet madingi, šleikščiai saldūs holografiniai serafimų, cherubinų, kolibrių, fėjų vaizdai. Silvestis prisiminė ir svečius: dauguma tebuvo šeimos sąjungininkai, vos pažįstami arba nekenčiami žmonės, nes draugų jis turėjo tik vieną kitą. Kaip įprastai tėvas vėlavo. Pokylis artėjo į pabaigą, kai Kalvinas teikėsi pasirodyti. Toks elgesys buvo visiškai normalus; suvokimas, jog Kalvinas įgyvendins paskutinį, didingiausią, savo sumanymą, prilygo lėtam merdėjimui, toli gražu neprilygstančiam projekto kulminacijai, kuri užsibaigs jo savižudybe.

Tėvas įteikė sūnui dėžutę, inkrustuotą susivijusiomis ribonukleininėmis gijomis.

- Pakelk dangtelį, - tarė Kalvinas.

Silvestis prisiminė, kaip paėmė dėželę, nusišėbėjo, kokia ji lengva, atšovęs viršų pamatė minkštą įklotą, kuriame pūpsėjo tokio paties atspalvio, kaip ir dėžutė, rusvomis dėmelėmis nusėtas kupolas - kaukolė be žandikaulio, aki-vaizdžiai priklausanti žmogui.

Jis prisiminė, jog tą akimirką kambaryje įsiviešpatavo tyla.

- Tik tiek? - atsiliepė Silvestis pakankamai

garsiai, kad visi aplinkui jį išgirstų. - Senas kaulas? Ach, dėkui, tėti. Aš pakerėtas.

- Nieko keista, - pareiškė Kalvinas.

Silvestis gana greitai susigaudė, jog tėvo dovana išties nepaprastai vertinga. Kaukolės amžius siekė du šimtus tūkstančių metų ir, kaip netrukus paaiškėjo, priklausė moteriai iš Atapuerkos, Ispanijos. Iš aplinkos, kurioje ji buvo atrasta, lengvai pavyko sužinoti, kada moteris mirė. Tiesa, mokslininkai, kurie atkasė griaučius, atliko ir tikslesnius apskaičiavimus pasitelkdami tuometinius moderniausius metodus: datą nustatė ištyrę kalį ir argoną, aptiktus kapavietę atstojančio urvo uolose, išanalizavę uraną, rastą sienas užklojusiame klintiniame tufe, ir vulkaninį stiklą išraizgiusias trūkio linijas, termošvitinimu patikrinę titnago degėsių nuotrupas. Šiais metodais - patobulintus kalibravimą ir praktinį pritaikymą - naudojami ir Resurgamo mokslininkai. Būdų, kaip nustatyti datą, gausą apribodavo fizika. Silvesčiui derėjo iš karto suprasti, ką reiškia kaukolė - seniausias Geltakmenyje esantis žmonių objektas, kuris pakliuvo į Eridano Epsilon sistemą prieš ištisus šimtmečius ir prapuolė iš akiračio per koloniją krėtusias suirutes. Tai, jog Kalviniui pasisekė jį atkasti, prilygo nedideliame ste-

buklui.

Šiaip ar taip, gėdos jausmą pakurstė ne tiek nedėkingumas, kiek mintis, kad jis parodė savo neišmanymą, kurį galėjo lengvai nuslėpti. Silvestis prižadėjo sau, jog tokioms silpnumo akimirkoms daugiau nepasiduos. Gerokai vėliau kaukolė iškeliavo kartu su juo į Resurgamą, idant visuomet primintų priesaiką.

Nūnai apie nesėkmę nevalia net galvoti.

- Jei tu teisus, - prabilo Paskalė, - vadinasi, juos taip palaidojo dėl kažkokios priežasties.

- Gal tai perspėjimas, - pratarė Silvestis ir žengė link trijulės studentų.

- Bijoju, jog taip ir pasakysi. - Paskalė nusekė pavymui. - Kokią būtent siaubingą žinią mums norėta perduoti?

Jos klausimas iš esmės buvo retorinis. Paskalė puikiai žinojo, ką pašnekovas manė apie amarantinus, ir vis erzindavo jį dėl įsitikinimų, tarytum, verčiant šiuos nuolat kartoti, teorijoje būtų įmanoma aptikti vienokią ar kitokią loginę klaidą, kuri, pripažinta paties Silvesčio, paneigtų jo nuomonę.

- Apie [vykį, - atsakė Silvestis.

- [vykį, kuris užgriuvo amarantinus, - pridūrė Paskalė. - Jie nieko negalėjo pakeisti. Be to,

viskas atsitiko tiesiog žaibiškai. Tos būtybės neturėjo laiko laidoti kūnų, kad įspėtų ateities kartas, net jeigu ir susiprotėjo, kas jiems nutiko.

- Jie supykė dievus.

- Aha, - linktelėjo Paskalė. - Manau, mes visi sutinkame, kad jie būtų palaikę [vykį teistinio nepasitenkinimo išraiška... tačiau prieš mirtį amarantinai nebūtų spėję savo tikėjimo perteikti ilgalaikiu pavidalu, jau nekalbant apie laidojamus kūnus, kuriuos siektų išsaugoti ateities archeologams, priklausantiems svetimai rasei. - Ji paslėpė galvą po gobtuvu ir suveržė raištelius - į duobės gelmę atpleveno dulkių kamuolėliai; oras jau nebuvo toks ramus kaip prieš kelias minutes. - Bet tu taip negalvoji, ar ne? - nelaukdama atsakymo Paskalė užsidėjo gremėzdiškus akinius, trumpam išdraikiusius kirpčiukų galus, ir pažvelgė į pamažu atidengiamą objektą.....